

- Fitzerald F. S. (2008). The Great Gatsby. Macmillan Education. [in English].
Bredberi R. (2015). Kulbabove vyno [Dandelion wine]. Per. V. Mytrofanova. Kyiv. [in Ukrainian].
Fitsdzherald F. S. (2016). Velykyi Getsbi [The Great Gatsby]. Per. M. Pinchevskoho. Kyiv. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.09.2021

УДК 81'25:82–5:811.111=811.161.2

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Оксана Сюрєнко

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна
e-mail: yura7680@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4549-3019>

Аліна Волкова

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна

Аліна Поперечна

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню способів відтворення лінгвокультурних особливостей англomовних політичних промов українською мовою. Актуальність роботи зумовлена малою кількістю робіт з вивчення відтворення лінгвокультурних особливостей українською мовою англomовних політичних промов та текстів і відтворення його контекстуальних значень з урахуванням стилістичних характеристик тексту.

Метою дослідження є проведення комплексного аналізу лінгвокультурних факторів англomовного політичного дискурсу, виявлення способів

передачі лінгвокультурних маркованих одиниць в українському перекладі на матеріалі промов політичних лідерів США та Великобританії. За результатами дослідження було виявлено, що для досягнення адекватності перекладачеві необхідно використовувати численні перекладацькі трансформації, тому що перекладач намагається донести думку, подану мовою оригіналу, зберігаючи її первинний зміст та форму. Але варто відмітити, що такий переклад не завжди можливий, адже системи англійської та української мов розрізняються у певних аспектах, тому перекладач має знаходити альтернативні способи передачі тексту. Найпоширенішою трансформацією серед згаданих є калькування, адже терміни та вирази, вжиті політиками у текстах їхніх промов, мають словникової відповідники у мові перекладача та не становлять труднощів при виборі еквівалента. Досить поширеними є також транскодування й заміна частин мови, що допомагають досягти адекватності перекладу.

Предметом дослідження є способи відтворення лінгвокультурних особливостей англомовних політичних промов українською мовою. Під час аналізу ми визначили, що в процесі перекладу сам перекладач повинен володіти «культурною компетенцією», тобто знанням чужої культури, аби виявити в тексті специфіку культури. Успіх перекладу як лінгвокультурної трансляції багато в чому залежить від розуміння імпліцитно виражених у тексті смислів, заснованих на культурних цінностях; вміння правильно вибрати лінгвістичні засоби для передачі повідомлення з метою досягнення впливу перекладу, рівноцінного впливу оригіналу.

Ключові слова: політична промова, політичний текст, лінгвокультурний, переклад, перекладацькі трансформації.

Вступ. Жанр політичної промови та його дедалі більша театральність яскраво демонструють свій вплив на тлі подій, що відбуваються в різних країнах. Мета політичної промови, перш за все, донести інформацію до аудиторії і незалежно від її статі, віку та освіти, створити певну модель відносин, специфічну картину сприйняття подій і фактів, що описуються; впливати на почуття та волю виборців, а в деяких випадках і маніпулювати ними.

Мова політики — це особлива знакова система, призначена для політичного діалогу. Без професійного перекладу текстів промов політиків було б неможливо зрозуміти їх точний зміст. Тому сучасним перекладачам особливо важливо розвиватися у цій сфері і цікавитися політичними новинами, щоб належним чином орієнтуватися в інформаційному потоці. Адекватний і повноцінний переклад політичних промов з урахуванням лінгвокультурних особливостей мовця вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння мовою, але й ґрунтовної бази різнопланових фонових знань.

Політичні публічні виступи належать до політичних текстів, які часто перекладають. Ретельний аналіз останніх досліджень у царині перекладознавства дозволяє припустити, що прагматично-ситуативний аспект політичного дискурсу вводить науковців в актуальну сферу лінгвістичних пошуків.

Особливості відтворення образних засобів та політичних реалій залишаються малодослідженими. Тож актуальність обраної теми зумовлена недостатнім вивченням відтворення лінгвокультурних особливостей українською мовою англомовного політичного дискурсу і відтворення його контекстуальних значень з урахуванням стилістичних характеристик тексту. Адже досконалий і повноцінний переклад дискурсу з урахуванням лінгвокультурних особливостей вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння мовою, але й глибокої бази фонових знань, а саме відомостей про країну народу — носія мови.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є виявлення способів передачі англомовних лінгвокультурних маркованих одиниць в українському перекладі на матеріалі промов політичних лідерів США та Великобританії. Поставлена мета передбачає необхідність вирішення таких завдань: схарактеризувати суспільно-політичні тексти як об'єкти перекладу, проаналізувати лінгвокультурні особливості англомовних політичних промов.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували фрагменти публічних виступів політичних лідерів США та Великобританії, що відображають лінгвопрагматичні особливості політичних промов, та їхні переклади українською мовою. У процесі дослідження використовувалися методи: *якісного аналізу, описовий та порівняльний*.

Результати та дискусія. Суспільно-політичні тексти — це переважно публікації в газетах, журналах та в Інтернеті, присвячені політиці та економіці. Вони містять різну інформацію, що проходить каналами масової комунікації. Їхня головна функція — повідомлення.

До суспільно-політичних текстів належать виступи державних, партійних та громадських діячів; публікації міжнародних, урядових та громадських організацій; статті, присвячені боротьбі за мир, скороченню та обмеженню озброєнь, національно-визвольного руху, економічних відносин тощо.

Характерною особливістю суспільно-політичного тексту є те, що він виступає не просто як деяке змістовне ціле, тобто не тільки несе інформацію про будь-які події чи проблеми, але також виконує й інші функції.

Суспільно-політичний текст — це, перш за все, вираження певної точки зору. Як зазначає А. В. Федоров, «він покликаний створити певний умонастрій, спростувати ті чи інші погляди, зміцнити прихильність до будь-яких принципів, зламати упередження. Інакше кажучи, суспільно-політичний текст призначений для агітаційно-пропагандистського впливу на аудиторію» (Федоров, 2002).

Як правило, для даного типу тексту характерне використання значної кількості звичних кліше, стереотипних фраз, газетних штампів, політичних термінів та понять, соціальних реалій.

На думку дослідників (О. П. Антіпової, Т. Г. Попової та ін.), у процесі комунікації, зокрема у сфері соціально орієнтованого спілкування, мова піддається певного роду соціально-культурному варіюванню, у якому шоразу враховується картина світу у баченні індивідуума. Досягнення комунікативно адекватної мовної поведінки поряд із наявністю культурно-історичних знань вимагає ще й обліку соціальної диференціації мови сфери її використання, що є «відображенням соціальної диференціації, де кожна мовна група розробляє специфічну мовну поведінку чи мовний варіант, специфічний для цієї групи» (Антіпова, 2013).

Серед різних жанрів текстів у політичному дискурсі слова служать передачі впливу та ідеології однієї групи чи держави іншій.

Політична мова навантажена ідеологією, поглядами та емоційними елементами, що виражається та передається промовою як письмовою, так і усною, але часто в дискурсі політичного діяча інтенції та ідеології виражені імпліцитно. Як стверджує В. Дейк, «текст схожий на «айсберг інформації» і те, що висловлено словами, є його «верхівкою». Однак переклад, незважаючи на те, що є невидимим у політичній сфері, є невід'ємною частиною політичної діяльності. Наприклад, веб-сторінки багатьох держав стали багатомовними, але не кожен текст, доступний мовою оригіналу, також доступний у перекладі іншими мовами. Якщо ми придивимося до перекладів різними мовами, ми переконаємося, що перекладені лише деякі тексти» (Дейк, 2000). Насправді, переклад є частиною дискурсу та мостом

між різними дискурсами. Саме за допомогою перекладу можна донести інформацію до адресатів за кордоном. Крім того, як відмічає К. Шаффнер, «часто реакції в межах однієї країни на заяви, зроблені в іншій країні, насправді є реакцією на ту інформацію, яка відкрилася в перекладі» (Schaffner, 2004).

Перекладач прагне насамперед передати точний соціально-політичний зміст таких публікацій та їхню суспільну спрямованість. Для цього йому доводиться коригувати стиль першотвору під газетно-журнальний стиль мови перекладу.

Перекладач використовує різні трансформації, підшукує усталені у мові перекладу відповідності. Відмінності між оригіналом та перекладом виникають через різницю у стилі газетно-журнальних публікацій та пояснювальних виразів у перекладі. У цих випадках навіть обсяг перекладу та оригіналу може помітно відрізнятись.

Переклади часто виявляються багатослівнішими за оригінал, хоча переклади деяких текстів, що складаються суцільно зі стереотипних фраз, виявляються майже тотожними до оригіналу.

На нашу думку, одна з труднощів, з якою стикається перекладач-початківець, полягає в умінні «бачити» перекладацькі проблеми та здатності не піддаватися спокусі дослівного перекладу. Неминучим наслідком останнього є перекладацький недолік, який називається буквалізмом. Л. С. Бархударов визначав буквальний переклад як «переклад, який здійснюється лише на рівні нижчому, ніж той, який необхідний на даний час» (Бархударов, 1975).

Виявляється і перекладацька проблема під час перекладу висловлювання зі зворотним порядком слів, що є характерною ознакою текстів, які стосуються українського функціонального суспільно-публіцистичного стилю.

В англійській мові, інверсія використовується набагато рідше. Це породжує необхідність застосування різних перекладацьких трансформацій, для поглибленого розуміння яких необхідно розуміти природу комунікативної структури висловлювання.

Культурологічний аспект має великий вплив на якість перекладацьких дій та багато в чому його визначає. Розбіжність культур є причиною виникнення культурологічного бар'єру. Культурологічний бар'єр часто заважає носіям різних мов розуміти один одного через розбіжності культурних особливостей, експліцитно представлених у мові.

Так, спираючись на дослідження Є. М. Верещагіна та В. Г. Костомарова (Верещагин, 1990), можна назвати загальнолюдські, регіональні, країнознавчі фонові знання. Загальнолюдські фонові знання відомі всім членам національної спільноти.

Соціокультурна інформація, що має важливе значення при перекладі реалій, представлена регіональними та країнознавчими знаннями.

Виступи політиків відрізняються такими рисами як емоційність, експресивність, щоб завоювати довіру народу і голоси на виборах. Характерною рисою політпромов є розмитість, завуальованість і відсутність конкретики, до таких засобів звертається сьогодні велика кількість політичних лідерів.

У результаті лінгвокультурних особливостей політичних промов особливо гостро стоїть питання про політичну коректність або мовленевий такт. Вони виявляються у прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття і гідності індивідуума, порушують його людські права мовною безтактністю або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду, наприклад:

– *invalid > handicapped > disabled > differently — abled > physically challenged* [інвалід > з фізичними / розумовими вадами > покалічений > з іншими можливостями > людина, яка долає труднощі через фізичний стан];

Отже, «формальна ввічливість» базується, насамперед, на загальноприйнятих конвенціях та культурних нормах спілкування певної мовної спільноти і є нормою політичної коректності в межах політичного дискурсу, що має, як доводить дослідження, лінгвокультурну забарвленість.

Президентська риторика є видом політичного дискурсу, інтенційна база якого полягає у боротьбі за владу. Формування орієнтаційного простору політичного дискурсу виходить з однієї з концептуальних опозицій «свій — чужий», в актуалізації якої беруть участь мовні засоби всіх рівнів: лексичного (оцінна лексика, метафори, евфемізми, розмовна лексика), морфологічного (займенник *we vs they*). Синтаксичного (запитання, цитатія) (Алиева, 2013).

Ідентифікація політика як «свого» у лінгвокультурному просторі означає наявність спільної для політика та адресата когнітивної бази,

структурованої сукупності знань та уявлень, якими володіють усі носії певного національно-культурного менталітету (Красных, 1998).

Так, виступаючи перед народом Куби в гаванському Гран Театро в березні 2016 року, американський президент Обама актуалізує опозицію «свій — чужий», вживши займенник *we* і об'єднавши дві групи в одну, постійно акцентуючи увагу адресата на тому, як багато їх пов'язує, посилюючи свою аргументацію дієсловом *to share*:

«Because in many ways, the United States and Cuba are like two brothers who've been estranged for many years, even as we share the same blood. We share a national past-time... Millions of our people share a common religion. For all of our differences, the Cuban and American people share common values in their own lives» (Remarks by President Obama).

Словник Merriam-Webster визначає значення дієслова *to share* наступним чином: 1) *to divide and distribute in shares*; 2a) *to partake of, use, experience, occupy, or enjoy with others*; 2b) *to have in common*; 3) *to grant or give a share in*; 4) *to tell (as thoughts, feelings, or experiences) to others*.

У семантиці дієслова представлено значення «мати щось спільне», «розділяти досвід з іншими». Наявність загального минулого, релігії та цінностей акцентується і фокусується політиком і є одним із аргументів політичної риторики.

Консолідація учасників політичної комунікації представлена американським народом в особі Барака Обами, з одного боку, та кубинським народом, адресатом та об'єктом впливу, з іншого.

Для досягнення ефекту політик використовує прецедентні феномени зі сфери-джерела «література» та фрази «чужою» для нього, але «своєю» для адресата мовою, наприклад:

«Cultivo una rosa blanca». In his most famous poem, Jose Marti made this offering of friendship and peace to both his friend and his enemy. Today, as the President of the United States of America, I offer the Cuban people el saludo de paz» (Remarks by President Obama).

У цьому прикладі політик звертається до вірша кубинського поета, революціонера, який, на думку кубинців, є апостолом кубинської свободи, — Хосе Марті «Дбаю я про троянду білу», в якому автор, вирощуючи ніжну білу троянду, готовий запропонувати її і другові, і своєму противнику.

З одного боку, апелювання до прецедентних феноменів у фрагменті носить парольний характер (і далі в промові Обама знову ци-

тує Хосе Марті, промовляючи: «*As Marti said, «Liberty is the right of every man to be honest, to think and to speak without hypocrisy»* (Remarks by President Obama), і дозволяє усунути культурноетнічні бар'єри, а з іншого, використання цього прецедентного тексту впливає на адресата і є прийомом аргументації.

У цьому прикладі політик апелює до прецедентних феноменів зі сферою-джерелом «релігія», адже *el saludo de paz* відповідає англійській *greeting of peace* або *kiss of peace*, що є взаємним привітанням ранніх християн. Тут адресат відгукується на «пароль» не тільки через свою релігійну приналежність, а й через те, що політик навмисне використовує іспанську мову, стаючи тим самим «своїм» у кубинському іспаномовному соціумі.

Таким чином, культурно маркована лексика постає як свого роду «охоронець» та «носій» країнознавчої інформації. Крім того, вона розширює та збагачує лінгвістичні знання. Тому перекладачеві, що працює у сфері крос-культурної комунікації, необхідно мати міжкультурну компетенцію, одним із компонентів якої є культурно маркована лексика, яка дозволяє мовній особистості вийти за межі власної культури та набути якості медіатора культур, не втрачаючи власної культурної ідентичності.

Політичні промови мають велике значення та вплив не лише на народ тієї країни, звідки походить політичний лідер, але й на жителів інших країн по всьому світу. Тому постає необхідність в адекватному їх перекладі.

Відомий перекладознавець В. Н. Комісаров виокремлює три види трансформацій: лексичні, граматичні та лексико-граматичні (Комісаров, 1960).

У процесі дослідження було з'ясовано, що найбільше при перекладі текстів політичних промов використовуються лексичні трансформації, такі як транскодування та калькування. Також використовуються граматичні трансформації — додавання й заміна частин мови. Менш використовуваними є лексико-граматичні трансформації, які представлені антонімічним перекладом.

Однією із найрозповсюдженіших перекладацьких трансформацій є генералізація значення, наприклад: «*Hundreds in our communities have lost a neighbor, and thousands here have lost a friend*» (The American

Presidency Project). — *Сотні в наших громадах втратили сусіда, а тисячі втратили друзів.*

У наведеному прикладі ідеться про трагедію, яка трапилася в Нейві Ярд. Президент наголошує на трагедії для кожного американця, незважаючи на те, чи знав він загиблого, чи був він другом та сусідом, підкреслюючи ще раз, що американська нація — це велика родина.

Наступним прийомом перекладу є калькування, тобто «заміна складових частин слова чи словосполучення прямими відповідниками у мові перекладу» (Карабан, 2014).

У перекладі політичних промов, як і в інших типах текстів, перекладач може йти шляхом найменшого спротиву, калькуючи фразеологічні одиниці, адже наявна калька в українській мові може з легкістю передати суть відповідної одиниці мови оригіналу, наприклад: «*... my fellow Americans-and my fellow citizens of the world community!*» (War on Terrorism). — (... мої співвітчизники американці та мої співгромадяни світового товариства!) (Прутнік, 2009).

Варто відмітити, що калькування — це найпростіший та найпоширеніший прийом, який використовують фахівці при перекладі текстів промов, адже більшість слів та словосполучень є усталеними універсалами. Українська мова є сприйнятливою до новоутворень у мові, тому калькування рідко призводить до порушення норм вживаності.

Застосування граматичних трансформацій при перекладі також відносно часто зустрічається у перекладах англомовних текстів, де зазвичай відбувається заміна однини на множину або навпаки та частин мови.

Цей прийом перекладу часто компонується з іншими трансформаціями, такими як модуляція, генералізація, вилучення, додавання, наприклад:

«*You all look great. The end of the Republic has never looked better*» (Donald Trump's Presidential Announcement Speech). — *Ви усі чудово виглядаєте. Останні дні республіканці ще ніколи не виглядали краще.*

Прийом перестановки допомагає адекватно передати зміст висловлювання, не змінюючи його, наприклад:

«*I want to thank my friend and partner of the last four years, America's happy warrior — the best Vice President anybody could ever hope for — Joe*

Biden» (Happy Warrior) — Я хочу подякувати моєму другові, щасливому воїну Америки, та партнеру за останні чотири роки — найкращому віце-президенту, на якого можна покластися, — Джо Байдену.

Транслітерація полягає у запозиченні графічної форми слова, транскрибування — звукової форми слова.

На наш погляд, використання цих трансформацій допомагає чітко передавати різні географічні назви та власні імена.

Варто зазначити, транслітерація та транскрибування завжди використовуються разом, наприклад:

«So what really matters is who they will have by their side. Someone is going to hold the balance of power on the 8th of May and it won't be David Cameron or Ed Miliband. But it could be Nigel Farage. It could be Alex Salmond. Or it could be me and the Liberal Democrats» (General Election 2015). — Тож, що насправді важливо, це те, з ким вони будуть працювати пліч-о-пліч. Хтось збирається розпорядитися владою 8 травня, і це буде не Девід Камерон чи Ед Мілібанд. Але це міг би бути Найджел Фарадж. Це міг би бути Алекс Салмонд. Або я і ліберальні демократи.

Досить часто при перекладі текстів політичних промов доводиться додавати деякі мовні одиниці, щоб забезпечити адекватний переклад, наприклад:

«This summit, and my trip over the past week, has obviously occurred against a backdrop of the broader debate over globalization and trade» (News Conference in Lima). — Дипломатична зустріч у Перу, і моя поїздка за останній тиждень, очевидно, відбулися на тлі більш ширших дебатів щодо глобалізації та торгівлі.

Отже, у наведеному прикладі було використано трансформацію додавання для того, щоб поставити акцент саме на місці доповіді.

Транскодування використовується для передачі з мови оригіналу імен, назв країн, спортивних клубів, наприклад:

«But, in fairness, he has spent years meeting with leaders from around the world: Miss Sweden, Miss Argentina, Miss Azerbaijan» (Hillary Clinton). — Але, відверто кажучи, він роками зустрічався зі світовими лідерами: міс Швеція, міс Аргентина, міс Азербайджан.

«My chief speechwriter, Cody Keenan — Cubs fan. In fact, there were a lot of sick days during the playoffs» (Barack Obama MLB Champion). — Мій головний спічрайтер, Коді Кінан — фанат Чикаго Кабс. Тому лікарняних під час плей-офф було багато.

Оскільки українська та англійська мови мають різну структуру та побудову речення, досить часто використовують лексичну трансформацію антонімічного перекладу, наприклад:

«The Jerusalem Avenue passage required constant protection, repair, and reinforcement, but the will of its defenders did not waver, even in the face of death» (Trump's speech in Warsaw). — Шлях по Єрусалимському проспекту вимагав постійного захисту, ремонту та підкріплення, але воля його захисників вистояла навіть перед лицем смерті.

Слово *waver* з англійської мови перекладається як *коливатися, прогинатися*, також у самому реченні присутнє заперечення. Тому при перекладі було вирішено використати трансформацію антонімічного перекладу та дієслово *вистояти*, як антонім до одиниці у мові оригіналу.

Ще однією поширеною трансформацією серед досліджуваних політичних промов є вибір варіантного відповідника, що передбачає підбір найбільш підходящого семантичного варіанту слова для здійснення адекватного перекладу (Чередниченко, 2005), наприклад:

«I sold, while he was selling pillows and sheets, I sold tank busters to Ukraine» (final Trump-Biden presidential debate). — Він продавав подушки і простирадла. Я ж Україні продав протитанкову амуніцію.

Отже, уривок з переддвирборчих дебатів між кандидатами Д. Трампом і Дж. Байденом, які відбулися у Нешвіллі, яскраво демонструє цю трансформацію.

Висновки. Розуміння між людьми передбачає не лише знання граматики, але й наявність спільних культурних передумов. Тому перекладачеві, що працює у сфері крос-культурної комунікації, необхідно мати міжкультурну компетенцію, одним із компонентів якої є культурно маркована лексика, яка дозволяє мовній особистості вийти за межі власної культури та набути якості медіатора культур.

У ході дослідження було розглянуто промови та уривки з промов політичних діячів та їх переклад на українську мову, які були проаналізовані за частотою використання перекладацьких трансформацій. Виконавши перекладацький аналіз передачі лінгвокультурно маркованих одиниць промов англомовних політиків, ми зробили висновок, що переклад проаналізованих промов був виконаний задовільно. Як показує аналіз матеріалу дослідження, серед лексичних трансформацій найчастотнішим було вживання калькування й транскодування,

що є найбільш характерним для перекладу політичних промов. Аналіз фактичного матеріалу дозволяє стверджувати, що найбільш чисельними серед граматичних трансформацій є застосування заміни частин мови та додавання, серед лексико-граматичних — антонімічний переклад.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що політична промова це специфічний вид виступів, тому що головною його метою є залучення та переконання аудиторії, і всі можливі деталі мають бути враховані під час підготовки та виголошення промови.

Політичні діячі разом зі своїми спічрайтерами складають текст, опрацювавши десятки джерел та врахувавши екстралінгвістичні обставини.

ЛІТЕРАТУРА

Алиева Т. В. Языковые средства реализации концептуальной оппозиции «свой — чужой» в британском политическом дискурсе: автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 2013. 28 с.

Антіпова О. П. Соціокультурний простір інформаційної ери: взаємовплив природної та штучної мов: монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2013. 179 с

Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: Междунар. отношения, 1975. 240 с.

Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура: лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. 4-е изд. перераб и доп. Москва, 1990. 246 с.

Дейк Т. А. Ван Дейк. Язык. Познание. Коммуникация. Б.: БКГ им. И. А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. 308 с.

Інавгураційні промови президентів США / за ред. Е. Прутник, В. Тейлор. Х.: Фоліо, 2009. 152 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с

Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английско-го языка на русский. Часть I: Лексикофразеологические основы перевода. М., 1960. 324 с.

Красных В. В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? Человек. Сознание. Коммуникация. М.: Диалог МГУ, 1998. 350 с.

Федоров А. В. Основы общей теории перевода: учеб. пособие. М.: Филология три, 2002. 416 с.

Чередниченко О. І. Теорія і практика перекладу. К.: Либідь, 2005. 370 с.

СПОСОБЫ ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕЧЕЙ НА УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Оксана Сюренько

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»
Одесса, Украина
e-mail: yura7680@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4549-3019>

Алина Волкова

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»
Одесса, Украина

Алина Поперечная

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»
Одесса, Украина

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию особенностей способов воспроизведения лингвокультурных особенностей англоязычных политических речей на украинском языке. Актуальность работы обусловлена малым количеством работ в изучении воспроизводства лингвокультурных особенностей украинского языка при переводе англоязычных политических речей и текстов, а так же воспроизведения его контекстуальных значений с учетом стилистических характеристик текста.

Целью исследования является проведение комплексного анализа лингвокультурных факторов англоязычного политического дискурса, выявление способов передачи лингвокультурных маркированных единиц в украинском переводе на материале речей политических лидеров США и Великобритании. По результатам исследования было выявлено, что для достижения адекватности переводчику необходимо использовать многочисленные переводческие трансформации, так как переводчик пытается донести мысль, поданную на языке оригинала, сохраняя ее первоначальный смысл и форму. Но стоит отметить, что такой перевод не всегда возможен, ведь системы английского и украинского языков различаются в некоторых аспектах, поэтому переводчик должен находить альтерна-

тивные способы передачи текста. Самой распространенной трансформацией среди упомянутых выше является калькирование, ведь термины и выражения, принятые политиками в текстах их речей, имеют словарные соответствия в языке перевода и не составляют трудностей при выборе эквивалента. Достаточно распространенными являются также транскодирование и замена частей речи, помогающие достичь адекватности перевода.

Предметом исследования являются способы воспроизведения лингвокультурных особенностей англоязычных политических речей на украинском языке. Во время анализа мы определили, что в процессе перевода сам переводчик должен обладать «культурной компетенцией», то есть знанием чужой культуры, чтобы выявить в тексте специфику культуры. Успех перевода как лингвокультурной трансляции во многом зависит от понимания имплицитно выраженных в тексте смыслов, основанных на культурных ценностях; умения правильно выбрать лингвистические средства для передачи сообщения с целью достижения влияния перевода, равноценного воздействию оригинала.

Ключевые слова: политическая речь, политический текст, лингвокультурный, перевод, переводческие трансформации.

METHODS OF REPRODUCING LINGUISTIC AND CULTURAL FEATURES OF ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL SPEECHES IN UKRAINIAN

Oksana Siurenko

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”

Odesa, Ukraine

e-mail: yura7680@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4549-3019>

Alina Volkova

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”

Odesa, Ukraine

Alina Poperechna

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky”

Odesa, Ukraine

SUMMARY

The article is devoted to the study of the peculiarities of the ways of reproducing the linguistic and cultural features of English-language political speeches in the Ukrainian language. The relevance of the work is due to the small number of works in the study of the reproduction of linguistic and cultural features of the Ukrainian language of English-language political speeches and texts, as well as the reproduction of its contextual meanings, taking into account the stylistic characteristics of the text.

The aim of the study is to conduct a comprehensive analysis of the linguistic and cultural factors of the English-language political discourse, to identify ways of transmitting linguocultural labeled units in Ukrainian translation based on the material of political speeches of political leaders of the United States and Great Britain. According to the results of the study, it was revealed that in order to achieve the adequacy of the translator, it is necessary to use numerous translation transformations, since the interpreter tries to convey the idea presented in the original language, preserving its original meaning and form. But that such a translation is not always possible, because the systems of English and Ukrainian languages differ in some aspects, so the interpreter must find alternative ways to transmit the text. The most common transformation among those mentioned above is calque, because the terms and expressions adopted by politicians in the texts of their speeches have dictionary correspondences in the translation language and do not make difficulties in choosing an equivalent. Transcoding and

replacement of parts of speech that help to achieve the adequacy of translation are also quite common.

The subject of the study is the ways of reproducing the linguistic and cultural features of English-language political speeches in Ukrainian. During the analysis, we determined that in the process of translation, the interpreter himself must have «cultural competence», in order to identify the specifics of culture in the text. The success of translation as a linguocultural translation largely depends on the understanding of the meanings implicitly expressed in the text based on cultural values; the ability to choose the right linguistic means to convey a message in order to achieve the influence of translation, equivalent to the impact of the original.

Key words: political speech, political text, linguocultural, translation, translation transformations.

REFERENCES

- Alieva T. V. (2013). Linguistic means of realization of the conceptual opposition «we — they» in the British political discourse: Abstract. Dis. ... cand. Philol. Sciences, 28 p. [in Russian]
- Antypova O. P. (2013). Sociocultural space of the information era : mutual influence of natural and artificial languages: monograph, Dnepropetrovsk : DГУVD publ., 179 p. [in Ukrainian]
- Barkhudarov L. S. (1975). Language and translation (Issues of general and particular theory of translation). M.: «International. Relations», 240 p. [in Russian]
- Vereshchagin E. M., Kostomarov V. G. (1990). Language and culture: linguistics in teaching Russian as a foreign language. 4th ed. Pererab and add.. Moscow, 246 p. [in Russian]
- Dijk T. A. Van Dijk (2000). Language. Cognition. Communication. BCG named after I. A. Baudouin de Courtenay, 308 p. [in Russian]
- Prutnik E., Taylor V. (2009). Inaugural speeches of US presidents. Kharkiv: Folio, 152 p. [in Ukrainian]
- Karaban V. I. (2004). Translation of English scientific and technical literature : grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems. Vinnytsia : Novaya kniga publ., 576 p. [in Ukrainian]
- Komissarov V. N., Retsker Ya. I., Tarkhov V. I. (1960). Manual on translation from English into Russian. Part I. Lexicophraseological foundations of translation. Moscow, 324 p. [in Russian]
- Krasnykh V. V. (1998). Virtual reality or real virtuality? Person. Conscience. Communication. Moscow: DialogMSU, 350 p. [in Russian]
- Fedorov, A. V. (2002). Fundamentals of the general theory of translation: textbook. Manual, Moscow: PHILOLOGY THREE, 416 p. [in Russian]
- Cherednichenko O. I. (2005). Theory and practice of translation. Kiev: Libid, 370 p. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 18.10.2021

УДК 81'25+811.111+811.161.2+81'276.6

ВПЛИВ ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ЯКІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Костянтин Чумаченко

здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035 Філологія
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Одеса, Україна

e-mail: kostya4yma4enko@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3990-937X>

Ганна Пальонова

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Одеса, Україна

Ганна Нагірняк

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 035
Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,

Одеса, Україна

АНОТАЦІЯ

У статті встановлено, що найбільшу зацікавленість у плані порівняння та перекладу викликає аналіз мовних одиниць англійської та української мов на екстралінгвістичному рівні з точки зору їхньої семантичної структури та культурного значення. В межах проведеного дослідження авторами виявлені екстралінгвістичні аспекти, перекладацькі засоби та